ชื่อแนวปฏิบัติ : การพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อเพิ่มคะแนนความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง ห้องตรวจอายุรกรรม โรงพยาบาลลำปาง

ชื่อผู้พัฒนา นางกาญจนา สว่างเดือน นางสาวกรรณิการ์ ศรีอิ่นแก้ว นางสาววันเพ็ญ กลิ่นหอม และนางพูนทรัพย์ จันทร์ทิพย์
หน่วยงาน: ห้องตรวจอายุรกรรม กลุ่มงานการพยาบาลผู้ป่วยนอก

บทคัดย่อ

ไตเรื้อรัง (chronic kidney disease: CKD) เป็นปัญหาสาธารณสุขที่สำคัญและมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยมีสาเหตุหลักจากโรคเบาหวานและโรคความดันโลหิตสูง ความรู้ และความสามารถในการจัดการตนเองของผู้ป่วยเป็นปัจจัยกำหนดผลลัพธ์ทางคลินิกที่สำคัญ จากสถิติคลินิกโรคไตย้อนหลัง 1 ปี จำนวน 100 คน พบมีอัตราการเสื่อมของไตเร็วกว่าเป้าหมายอัตราผู้ป่วย CKD ที่สามารถชะลอการเสื่อม ของไตได้ (eGFR ลดลง < 5 mL/min/1.73m²/ปี) ร้อยละ 50 จากการวิเคราะห์สาเหตุ เกิดจากการขาดแนวปฏิบัติในการดูแลผู้ป่วยที่ชัดเจน ผู้ป่วยมีความรู้ในการดูแลตนเองในระดับต่ำ ร้อยละ 60 ปฏิบัติตัวไม่ถูกต้อง ความพึงพอใจอยู่ในระดับต่ำ ร้อยละ 70 ผู้ศึกษาจึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาแนวปฏิบัติทางการพยาบาลเพื่อเพิ่มคะแนนความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตเรื้อรังเพื่อศึกษาผลของแนวปฏิบัติต่อคะแนนความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองและความพึงพอใจของผู้ป่วย

กระบวนการพัฒนาแนวปฏิบัติใช้กรอบแนวคิด PICOT ในการสืบค้นหลักฐานเชิงประจักษ์จากฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ได้แก่ PubMed/MEDLINE, Thai Journal Online (ThaiJO) และ Google Scholar ระหว่างปี ค.ศ. 2020–2026 ได้หลักฐานที่เกี่ยวข้องทั้งหมด 9 เรื่อง ครอบคลุมระดับหลักฐาน 1A–3B นำมาวิเคราะห์ระดับความน่าเชื่อถือโดยใช้เกณฑ์ของ Melnyk & Fineout-Overholt (2023) และแนวคิดของ NHMRC สังเคราะห์เป็นแนวปฏิบัติทางการพยาบาล 4 ด้าน ได้แก่ 1) ระยะการประเมิน (Assessment) การประเมินความรู้พื้นฐานของผู้ป่วย 2) ระยะวางแผน (Planning) กำหนดเป้าหมายและจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหา 3) ระยะการให้ความรู้ (Implementation) การให้ความรู้แบบมีโครงสร้างหลายรูปแบบร่วมกัน 4) ระยะการประเมินผล (Evaluation) การติดตามความรู้ก่อนและหลังให้การพยาบาลและมีการติดตามผลลัพธ์ทางคลินิกที่เกี่ยวข้อง แนวปฏิบัติผ่านการตรวจสอบ Thai AGREE II จากอายุรแพทย์โรคไต 2 ท่าน อาจารย์พยาบาล 1 ท่าน ให้คะแนนผ่านเกณฑ์ การประเมิน 6 ด้านมากกว่าร้อยละ 90 ทดลองใช้แนวปฏิบัติ ในเดือน พฤษภาคม 2569 ผู้ป่วยไตเรื้อรัง จำนวน 10 ราย และพยาบาลวิชาชีพ 5 คน

ผลการศึกษา ผลลัพธ์ร่วม: พบว่าหลังใช้แนวปฏิบัติคะแนนเฉลี่ยความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยไตเรื้อรังทั้ง 5 ด้านเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 50 เป็นร้อยละ 76 และคะแนนความพึงพอใจของผู้ป่วยเพิ่มขึ้นจาก ร้อยละ 70 เป็นร้อยละ 90 ผลลัพธ์ทางการพยาบาล: พยาบาลประจำคลินิกมีความพึงพอใจและปฏิบัติตามกระบวนการของแนวปฏิบัติร้อยละ 100 แสดงให้เห็นว่าการดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรังโดยการให้ความรู้และการติดตามอย่างต่อเนื่อง สามารถเพิ่มคะแนนความรู้ความสามารถในการดูแลตนเองของผู้ป่วยได้ เพิ่มความพึงพอใจ ซึ่งปัจจัยเรื่องพฤติกรรมการดูแลตนเองที่ถูกต้องนั้นจะส่งผลให้สามารถชะลอการเสื่อมของไตและเพิ่มผลลัพธ์ด้านสุขภาพที่ดีได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ การเผยแพร่แนวปฏิบัติทางการพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยไตเรื้อรังสู่โรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดลำปางเพื่อใช้เป็นแนวทางเดียวกันให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งต่อรักษาผู้ป่วยไตเรื้อรังจังหวัดลำปางในปัจจุบัน

คำสำคัญ : ผู้ป่วยโรคไตเรื้อรัง, ความรู้ความสามารถในการดูแลตนเอง, ความพึงพอใจ, แนวปฏิบัติการพยาบาลตามหลักฐานเชิงประจักษ์